

**ADALÉKOK A JOHANNITA MAGYAR–SZLAVÓN (VRÁNAI)
PERJELSÉGRE KIRÓTT RENDI ADÓK KÉRDÉSÉHEZ**

Engel Pál emlékének

A *Történelmi Szemle* hasábjain 1997-ben publikált magyar vonatkozású johannita oklevelek kapcsán¹ 1996 kora nyarán Engel Pál velem is megosztotta rövid máltai tartózkodásának tapasztalatait, s még rövidebb vallettai levéltári kutatása során támadt kiábrándultságát. Ugyanakkor arra buzdított, sőt, kifejezetten segített abban, hogy a johanniták történetével foglalkozva feltétlenül térképezzem fel a máltai levéltár általa nem látott részeit, hiszen ott még lappanghat magyar anyag, még ha sommás ítéletét már akkor megfogalmazta a források gyér számáról. Első, 1998-as levéltári kutatásaim² után jeleztem felé, hogy számos magyar vonatkozású dokumentumra bukkantam, de sajnos az újabb, 2002-es eredményeket már nem érthette meg. Pedig bizalmát és önzetlen segítségét több mint száz 14–15. századi, Máltán őrzött magyar vonatkozású johannita oklevél napvilágra hozatalával „háláltam meg”,³ amelyek segítségével – véleményem szerint – a magyar rendtartomány jelentősége is árnyaltabban rekonstruálható és értékelhető.⁴

A Magyarországon eredetiben vagy másolatban fellelhető források szinte teljesen hallgatnak a kivetett és befizetett rendi adókról: mind azok mértékéről, mind pedig a befizetés pusztá tényéről. A rend központi levéltárában folytatott kutatások arról győztek meg, hogy ennek a hiánynak nem csupán az európai átlagnál jóval nagyobb mértékű forráspusztulás áll a hátterében, hanem az a tény is, hogy a befizetésekről meglehetősen esetlegesen készültek írásos feljegyzések, s ezek is csak az adott pénzügyi évben⁵ bírtak jelentőséggel, így megőrzésük nem vált általánossá a rendházakban. A befizetések mértékének, illetve egy adott perjelség által fizetett összegnek az értéke-

¹ ENGEL PÁL: 14. századi magyar vonatkozású iratok a johannita lovagrend máltai levéltárából, *Történelmi Szemle* 39 (1997): 112–113. (a továbbiakban: ENGEL 1997).

² Malta Center, Hill Monastic Manuscript Library, Collegeville (USA). Heckman Ösztöndíj.

³ National Library of Malta, Valletta. Klebelsberg Kunó Kutatói Ösztöndíj, NKÖM.

⁴ Engelhez hasonlóan az oklevelek szövegét is közlöm.

⁵ A rodoszi adminisztráció március 25-i évkezdetet használt, tehát ekkor kezdtek új másolati könyvet. Az európai perjelségek azonban leginkább a rend védőszentjének, Keresztelő Szent Jánosnak az ünnepét tekintették évfordulónak (június 24.). Mindazonáltal, a generális káptalan, amelyet gyakran öszre hívtak össze, elrendelhetett ezektől eltérő időpontot is az elszámolások és az adók benyújtására.

lése előtt természetesen célszerű röviden áttekinteni, milyen típusú „támogatással” segítették a rend egyes rendházai, *preceptoriumai*⁶ a rend központját.

A johannita szerzetes lovagrend pénzügyi alapját az európai rendtartományok rendházai által befizetett adók biztosították a rend létrejöttének pillanatától. Olyannyira, hogy a rend adminisztratív alapegységének, a *preceptorium*nak egyik alapvető feladata volt, hogy előteremtse a szentföldi, majd ciprusi, illetve rodoszi központ kiadásainak fedezetét.⁷ Ily módon a *preceptor* egyik legfontosabb feladata a leghatékonyabb gazdálkodás megszervezése volt, legtöbbször az adott adminisztratív egységhez (nem feltétlenül rendházhoz) tartozó földek megművelése vagy bérbe adása. A *preceptor* a birtokokból és egyéb ingóságokból származó jövedelmek egy részét beszolgáltatta – a tartományi mesteren vagy perjelen keresztül – a központnak különböző jogcímenek: *responsiones*, *arreragia* vagy *debita*, *tallia* vagy *taxa*, *mortuaria*, *vacantia*, *spolia*, *iocalia*, *passagia*, *elemosina*, illetve *pitantia*.⁸ Mértékét tekintve a legjelentősebb a *responsio* címen fizetett adó volt. Jóllehet már a rend létrejöttkor történtek kísérletek a *responsio* mértékének meghatározására,⁹ a legkorábbi időszakban minden olyan felesleget el kellett küldeni a központnak, amely nem számított létszükségletnek. A rendi statútumok tanúsága szerint azonban ez a gyakorlat visszaélésekre adott alkalmat, amennyiben a *preceptorok* egy része időnként eltérően értelmezte a „létszükséglet” fogalmát. Ezért az 1262-es generális káptalanon rögzítették, s később többször megerősítették, hogy a perjeleknek számadáskönyvet kell vezetniük,¹⁰ s a bevétel bizonyos hányadát be kell fizetniük évente.¹¹ Ez a *preceptorium* bruttó jövedelmének egyharmada volt, de a gene-

⁶ A rend adminisztratív egységeiről I. HUNYADI ZSOLT: *Cruciferi domus hospitalis per Hungariam et Slavoniam...* A johanniták Magyarországon a 14. század végéig. Aetas (2002/4) (megjelenés alatt); (a továbbiakban HUNYADI 2002).

⁷ Vö. La Commanderie: institution des ordres militaires dans l'Occident médiéval. dir. ANTHONY LUTTRELL et LÉON PRESSOUYRE, Paris 2002, passim.

⁸ Kivételt képeztek az ún. *camera prioralis*-ok, amelyek jövedelmét a mindenkori perjel élvezhette, s nem kellett befizetni a központi kincstárnak. Általában a nagymester és a generális káptalan jelölte ki az adott perjelség speciális *camerait*. L. The old and new statutes of the order of St. John of Jerusalem, translated from the edition of Borgoforte, A. D. MDCLXXVI. in: The History of the Knights of Malta by Mons. L'ABBÉ DE VERTOT, London 1728, 66; JOHANNA MARIA VAN WINTER, ed. Sources concerning the Hospitallers of St. John in the Netherlands, 14th–18th centuries. Leiden–Boston–Köln 1998, 18.

⁹ Vö. ANTHONY LUTTRELL: The Hospitallers' Western Accounts, 1373/4 and 1374/5. Camden Miscellany, 30 (1990) 1–21, (a továbbiakban: LUTTRELL 1990); DOMINIC SELWOOD: The Knights of the Cloister: Templars and Hospitallers in Central-Southern Occitania, 1100–1300. Woodbridge 1999. (a továbbiakban: SELWOOD 1999) 171; HELEN NICHOLSON: The Knights Hospitaller. Woodbridge 2001, (a továbbiakban: NICHOLSON 2001) 78.

¹⁰ 1262, § 23. L. EDWIN J. KING: The Rule, Statutes and Customs of the Hospitallers, 1099–1310. London 1934. (Reprint: New York 1980.) (a továbbiakban: KING 1933), 59; ANTHONY LUTTRELL: The Hospitallers' historical activities: 1291–1400. in: The Hospitallers in Cyprus, Rhodes, Greece and the West, 1291–1440. London 1978, XVII: 7.

¹¹ 1262, § 20., KING 1933, 58.

rális káptalan meghatározhatott egy ettől eltérő, előre rögzített összeget is.¹² Ezt a generális káptalanon megjelenő *preceptor*oknak kellett befizetniük a rend kincstárába (*thesaurus communis*, illetve *aerarium commune*) egy konventuális tisztségviselőn (*receptor generalis*) keresztül, akinek elsődleges feladata a rendi adók begyűjtése, illetve begyűjtésének megszervezése volt. Nem a magyar perjelség előjárója volt az egyetlen, aki rendszeresen távol maradt vagy csak képviseltette magát a legfőbb rendi gyűlésen. Gyakran előfordult, hogy a rendtartományok más perjelségekkel juttatták el a befizetéseket, mint például az angolok a toulouse-i perjelséggel; de az sem volt ritka, hogy világiak gyűjtötték össze az adókat: velencei vagy genovai kereskedők, sőt nem egy esetben firenzei bankárok. Az Alberti Antichi bank például gyakran szállított pénzt johannita felkérésre. A pénzügyi év lezárulta után „év közben” is elküldhették az adókat Rodoszra vagy Avignonba. Az 1344-es generális káptalan rendelkezése szerint az itáliai „nyelv” (*lingua*) perjelségei Avignonba küldték befizetéseiket, de a messiani és a magyar perjelségnek Nápolyba kellett eljuttatnia *responsió*ját augusztus közepéig.¹³

Különösen sajátos helyzetet teremtett az 1378-as egyházszakadás. A szkizma idején a 21 európai perjelség közül mindössze kilenc küldte el rendszeresen adóit a központnak, s voltak olyanok is, akik közel egy évtizedig nem fizettek egyetlen forintot sem.¹⁴ Jóllehet ma már többé-kevésbé rekonstruálható, hogy a perjelségek, melyik pápa hűségére tértek, könnyen felületesen ítéelhetjük meg az egy-egy országban kialakult helyzetet. Mert például II. Richárd angol uralkodó VI. Orbán követője volt, mégis megengedte az angol johannitáknak, hogy *responsió*jukat a Kelemen-párti Rodoszra küldjék mindaddig, amíg a pénz nem kerül Avignonba. Másrészt a magyar perjelségre vonatkozó legfrissebb kutatások eredményei azt jelzik,¹⁵ hogy a magyar perjelség a szkizma idején kettészakadt, s „két úrnak szolgált”, bár leginkább egyik nagymester felé sem teljesítette előírt kötelezettségeit.

A források tanúsága szerint a magyar perjelség esetében a *responsio* 400, illetve egy alkalommal 300 aranyforint volt a 14–15. század folyamán, amely időnként kiegészült rendkívüli adókkal.¹⁶ Természetesen egyetlen pillanatra sem szabad megfeledkezni a tényről, hogy az esetek túlnyomó többségében nem a tényleges befizetéseket, hanem a kirótt összegeket ismerjük.¹⁷

¹² JAMES E. NISBET: Treasury Records of the Knights of St. John in Rhodes. Melita Historica 2 (1957): 96, (a továbbiakban: NISBET 1957).

¹³ National Library of Malta, Archives of the Order of Malta (a továbbiakban: AOM) 280, f. 48v. Bár a perjelségek általában összegyűjtötték az adókat a területükön lévő *preceptorium*okból, az öt nagy dél-itáliai *preceptorium* közvetlenül fizette a *responsió*t. Vö. LUTTRELL 1990, 5.

¹⁴ ANTHONY LUTTRELL: The Hospitallers of Rhodes: Confront the Turks: 1306–1421. in: Christians, Jews and Other Worlds: Patterns of Conflict and Accommodation. ed. PHILIP F. GALLAGHER, Lanham 1988, 96.

¹⁵ HUNYADI 2002.

¹⁶ Vö. az alább, illetve az Engel által közölt oklevelekkel.

¹⁷ S ez vonatkozik a rend többi perjelségére vonatkozó forrásokra is. Vö. ANTHONY LUTTRELL: The Hospitallers of Rhodes: Prospectives, Problems, Possibilities. in: Die Geistlichen Ritterorden Eu-

Év	1330–1340	1373/1374	1374/75	1382–1392	1418–1419 ¹⁸
<i>Responsio</i>	400	–	300 ¹⁹	400	400
Egyéb		–	150 (<i>passagia</i>)	1000 (<i>tallia</i>)	

Az első ismert *responsio*-összeg az 1330-as montpellier-i generális káptalanról maradt ránk. Részben az Engel által kiadott forrásból, részben pedig a Charles Tipton által kiadott teljes szövegből derül ki, hogy az 1330-as montpellier-i generális káptalan összesen 83,400 aranyforint, 60,000 ciprusi bezant és 100 ezüst márka *responsiót* vetett ki a rend perjelségeire tízéves időtartamra. Az egyes perjelségekre kirótt összegek nagyságát értékelve, Engelnél óvatosabb következtetéseket vonnék le. Egyrészt Engel figyelmét elkerülte, hogy a nagymester éppen ezen a generális káptalanon „rezerválta” a magyar perjeli címet és magát a perjelséget, vagyis jövedelmeit ő élvezhette.²⁰ Hogy ez mennyire befolyásolhatta az összeg nagyságát, egyelőre nem ismert, de az bizonyos, hogy a nagymester öt ~~éven~~ keresztül üresedésben is tartotta a perjelséget. Másrészt Engel figyelmen kívül hagyta azt a rend egésze szempontjából nagyon fontos tény, hogy a perjelségek által fizetendő összeg nagyon sokszor nem a perjelség nagyságának, hanem sokkal inkább jövedelmezőségének függvénye volt. Így például Ciprus hatalmas összegeket fizetett, mert a cukortermesztésből komoly bevételeik származtak, ugyanakkor az európai házakhoz képest jóval kevesebb rendtagot kellett eltartaniuk.²¹ A magyar perjelségben jóval kevesebb magánadománnyal kell számolnunk, mint a legtöbb európai perjelségben, így a földek bérbeadásából származó jövedelem, ami a rend egyik legfontosabb bevételi forrása volt hosszú időn keresztül, nagyságrendekkel kisebb volt. De ebből még nem következik automatikusan, hogy az adott perjelség periferikus szerepet játszott volna a rend életében. Számos más tényező figyelembe vételével lehet csak megítélni az egyes rendtartományok jelentőségét, illetve a rend vezetésében játszott szerepüket.

ropas. ed. Joseph Fleckenstein and Manfred Hellmann, Vorträge und Forschungen 26, Sigmaringen, 1980, 252.

¹⁸ 1418. február 12-én a nagymester 400 magyar aranyforintban állapította meg a *responsio* mértékét (AOM 340, f. 167r–v), s az 1419. december 21-i oklevél szerint (AOM 340, 170r–v) az 1419-re esedékes 400 aranyforint *responsiót* a magyar perjelség Konstanzban megfizette.

¹⁹ A forrás szerint a *responsiót* a velencei perjel fizette be.

²⁰ A perjelségek, illetve bevételeinek „rezervációja” az 1366-os generális káptalantól vált bevett szokássá, s innentől kezdve szinte minden nagymester ezekre a státúumokra hivatkozott, de éppen az 1330-as rendelkezések bizonyítják, hogy ez korábban sem volt ismeretlen gyakorlat.

²¹ 1329-ben 20,000 forint jövedelmet hozott a ciprusi cukortermesztés, ami kb. 1/9 része volt az összes nyugati tartomány adójának; 1365-ben pedig 12,000 forintban állapították meg Ciprus *responsióját*, ami több volt, mint bármelyik nyugati perjelségé. ANTHONY LUTTRELL: Sugar and Schism: The Hospitallers in Cyprus from 1378 to 1386. in: The Sweet Land of Cyprus, ed. ANTHONY BRYER and GEORGE GEORGHALLIDES, Nicosia 1993, 158.

Ebbéli meggyőződésünket erősíti a rendtartományokra 1374 szeptemberében kirótt 10,000 aranyforintnyi adó is,²² amelyből a magyar perjelség, az itáliai „nyelv” perjelségeihez hasonlóan 150 forintot tartozott fizetni.

Perjelségek és <i>preceptoriumok</i>	Summa	Összeg
P. Francie	mille	1000
P. Campanie	ii ^c	200
P. Acquitanie	iii ^c ·l.	350
P. Alvernie	vii ^c	700
P. Sancti Egidii	Mcc	1200
P. Tholose	vii ^c	700
P. Castellane	vi ^c	600
Cast. Emposte	ii ^c	200
P. Navarre	C	100
P. Portugalie	iii ^c	300
P. Ispanie	iii ^c	300
P. Anglie, Scotie, Yrlandie	M ii ^c ·l.	1250
P. Alamanie	C ·l.	150
P. Bohemie	Ċ+ ii ^c ·l.	250
P. Lombardie	C ·l.	150
P. Pise	C ·l.	150
P. Rome	C ·l.	150
P. Venetiarum	C ·l.	150
P. Ungarie	C ·l.	150
P. Capue	C ·l.	150
P. Neapoli	C ·l.	150
Preceptorie Sancti Stephani ²³	centum	100
P. Baroli	iii ^c	300
Preceptorie Venoso	Ċ+ ·l.	50
Preceptorie S. Eufemie	·l.	50
P. Messine	·C	100
Preceptorie Cambii comitatus Alifii	centum ·l.	150

²² AOM 320, f. 41r–v. A tételeket többször ellenőrizve is „csak” 9,100 a végösszeg.

²³ Apud Monopolium – kiegészítés tőlem.

Vagyis itt feltehetően nem az egyes perjelségek, hanem a „nyelvek” jövedelmezősége határozta meg a kirótt összeg nagyságát, s ebben Itália a legtehetősebb, provence-i „nyelv” (1,900 Ft) mögött áll alig elmaradva (1,800 Ft), s pusztán a nyelv perjelségeinek nagy száma miatt jutott egy-egy tartományra kisebb összeg.

Mértéküket tekintve kisebb jelentőséggel bírtak, de természetesen nem elhanyagolhatóak az egyéb fizetendő adók. *Arreragia* néven követelte a rend kincstára az elmaradt *responsiókat*, amely különösen a szkizma idején nőtt tekintélyes summává jó néhány perjelség esetében. Elsősorban a perjelek kinevezése idején vált fontos kérdéssé, hogy melyik jelölt vállalta az elidegenített javak visszaszerzése mellett az elmaradt rendi adók begyűjtését is. A hátralékok törlesztése mellett gyakran kellett rendkívüli adókat (*tallia*) is fizetni a kincstárnak. A 14. században folyamatos pénzügyi gondokkal küszködő rendi vezetés szinte folyamatosan vetett ki „rendkívüli” adókat, amelyek szinte már nem is számítottak rendkívülinek, hacsak egyre növekvő összegüket nem tekintették annak. Az 1373/74-es, illetve az 1374/75-ös pénzügyi évekre a *talliat* a *responsio* harmadában állapították meg,²⁴ de a kincstár nyilvántartása szerint a magyar perjelség egyik évre sem fizette meg, sőt a *responsiója* is csak az utóbbi évre érkezett meg. 1382-re több mint 50,000 aranyforint adót vetett ki a Juan Fernandez Heredia által Valence-sur-Rhône-ba összehívott generális káptalan, ahol az itáliai „nyelvre” jutó 8,400-ból 1,000 aranyforintot a magyar perjelség tartozott megfizetni.²⁵ Kérdéses persze, hogy az ekkorra már kettészakadt perjelség, egészen pontosan Palizsnai János valóban megfizette-e a többévnnyi *responsiora* rúgó összeget az Avignonban székelő Herediának, s mennyi jutott a „főhadiszállását” Nápolyban berendező Riccardo Caracciolo ellenmesternek.

A 14–15. századi rodoszi másolati könyvekben külön rovat tartotta számon a *mortuaria*, illetve *vacantia* címén fizetett összegeket. A *mortuarium* a preceptor halálától a következő év május 1-ig befolyt jövedelmet jelentette, amely a központi kincstárat illette.²⁶ A *vacantia* pedig a május 1-je után befolyó jövedelmeket tette ki, amelyek továbbra is a központi kincstárba folytak mindaddig, amíg nem sikerült új *preceptor*t kinevezni. Természetesen a nagymesterek gyakorta visszaéltek a *preceptor*i tisztségek üresedésben tartásával, s így az adott *preceptoriumok* jövedelme felett való rendelkezéssel. Ugyanakkor az sem volt ritka a 14. század második felétől, hogy a *preceptorok* ténylegesen már nem is irányították a rájuk bízott adminisztratív egységeket, pusztán jövedelmüket fölölték le, gyakran Európa távoli vidékeiről. Sőt, ettől az időszaktól vált gyakorivá a *preceptoriumok* halmozása is egy-egy *preceptor* kezén. A magyar gyakorlatban sem volt ritka, hogy egy *preceptor* több házat is kezelésében tartott, bár a rend eredeti céljaival ez nem állt összhangban. A hosszú ideig fennálló helyzetet XI. Gergely pápa legalizálta azáltal, hogy 1371-ben engedélyezte: a *preceptorok* akár két-

²⁴ LUTTRELL 1990, 5.

²⁵ AOM 322, f. 292r–v.

²⁶ Vö. 1262, §47, KING 1933, 65.

három *preceptorium* javait is kezelhetik egyszerre, ha azok ugyanabban a perjelségben vannak, s *responsió*juk együttesen sem éri el a 200 forintot.²⁷

Az elhunyt rendtagok ingóságainak egy részét is be kellett szolgáltatni a rend kincstárába. Jóllehet már a 12. század első felében készült rendi szabályzat is rögzítette, hogy a rendbe belépő testvérnek le kellett mondania minden evilági javáról,²⁸ a késő-középkori lazuló szerzetesi fegyelem kikezdte ezt a meglehetősen szigorú alapelvet (is). Ennek egyik kézzelfogható jele, hogy a rend statútumai lehetővé tették, hogy a rendtagok a nagymester engedélyével földi javaik, elsősorban ingóságai egyötödéről rendelkezessenek, a fennmaradó részt azonban *spolia*, illetve *iocalia* címén a kincstárba kellett eljuttatni.

Végül említést érdemel három kisebb jelentőségű, de egymással valamelyest összefüggő adófajta: a *passagia*, az *elemosina* és a *pitantia*. Az első eredetileg az európai rendtartományokból a Szentföldre, majd általában „Keletre” történő utazások pénzügyi fedezeteként beszédett összeg volt. Ily módon a 13. század végéig egyfajta belépési pénz volt, amellyel gyakorlatilag a rendbe lépő a Szentföldre történő átszállítás költségeit fizette meg előre a rendnek. Ugyanakkor a 14. században egyre gyakrabban fordult elő, hogy a nagymester követelte a rodoszi központba (*conventus*) történő utazásainak (*passagia*) költségeit a rendtartományoktól. Mindazonáltal több perjelségben, az eredeti funkcióval szintén rokon, belépési pénzként élt tovább még a 17. században is, s mértéke a rendben elnyert tisztségtől függött.²⁹ Többé-kevésbé ugyanezt a funkciót töltötte be a német „nyelv” perjelségeiben meghonosodott *elemosina* is.³⁰ A *pitantiát* pedig a rendtartományok *preceptorium*ai az általuk Rodoszra delegált rendtagok, képviselők költségeire, illetve a számukra alapított és fenntartott ispotályok (*hospitia*)³¹ kiadásainak fedezetére szedték be.³² Ez utóbbi megfizetéséről hazai forrásunk nem maradt, de bizonyos, hogy ilyen költségekkel is számolnia kellett a magyar perjelnek, hiszen legkésőbb a 14. század közepétől tartott fenn ispotályt a szigeten a magyar rendtagok számára.³³

²⁷ L. NICHOLSON 2001, 51.

²⁸ Regula § 1, 13. Vö. HOMONNAI SAROLTA–HUNYADI ZSOLT: Regula Hospitalis Sancti Johannis Jerosolomitani. A johannita lovagrend regulája. in: Capitulum I. Fejezetek a középkori magyar egyház történetéből. szerk. KOSZTA LÁSZLÓ, Szeged 1998, 175, 180.

²⁹ NISBET 1957, 97.

³⁰ ANTHONY LUTTRELL: The Hospitaller Province of *Alamania* to 1428. in: Ordines Militares – Colloquia Torunensia Historica VIII, Toruń 1995, 32.; Uő.: The Finances of the Commander in the Hospital after 1306. in: La Comanderie: institution des ordres militaires dans l'Occident médiéval. dir. ANTHONY LUTTRELL et LÉON PRESSOUYRE, Paris 2002, 278.

³¹ Ez nem azonos a rászorultak (zarándokok, betegek) számára a rend által fenntartott ispotályok (*hospitale*) intézményével.

³² ANTHONY LUTTRELL: The Economy of the Fourteenth-Century Aragonese Hospital. *Estudis Castellonencs* 6 (1994–1995): 760; Uő.: The Italian Hospitallers at Rhodes: 1437–1462. *Revue Mabillon* 68, ns. 7 (1996): 211.

³³ AOM 318, f. 229v.

A fenti rövid áttekintés, illetve az alább közölt oklevelek természetesen nem Engel Pál álláspontját kívánják cáfolni, hiszen éppen azt erősítik meg annyiban, hogy a rend kiadásaihoz történő hozzájárulásban a magyar–szlávón rendtartomány valóban nem jeleskedett.³⁴ Pusztán arra szeretnék rámutatni, hogy a jelenség értékeléséhez alaposabb vizsgálat szükséges, s ezt két, elgondolkodtató tény megemlítésével szeretném megvilágítani. Egyrészt az egyes „nyelvek” a 14. század második felétől folyamatosan panaszkodtak a befizetések nagyságában már jó ideje nem tükröződő, de a rend (rodoszi) vezetésében még mindig tapasztalható „francia” dominancia miatt. Elég csak végigtekintenünk a nagymesterek listáján. Vagyis nem mindig és nem mindenkor állt összhangban a befizetések nagysága a hozzá társuló befolyással, hatalommal. Másrészt, a magyar bevételeket illetően mindenképpen elemzendő helyzet, hogy a vránai perjel mégiscsak a magyar főpapság tagjának számított, s üresedés idején az uralkodó által megbízott világi gubernátorok szedték be a perjelség jövedelmeit, amelyek talán ezért nem/sem jutottak el a rodoszi kincstárba. Tehát a pusztai számok könnyen elfedik egy-egy rendtartomány sajátos helyzetét, gyökerezzen az akár az eltérő társadalomszerkezetben vagy az aktuálpolitikai helyzetben.

Oklevelek

1.

1330. november 2. AOM 280, f. 4r–5v (P)³⁵ *Helion de Villeneuve johannita nagymester és a Montpellier-ben összeült generális káptalan a magyar rendtartomány rendkívüli adóját és responsióját 1331-re 400 aranyforintban állapítja meg.*³⁶

2.

1330. november 2. AOM 280, f. 6r–8r (P)³⁷ *Helion de Villeneuve johannita nagymester és a Montpellier-ben összeült generális káptalan a magyar rendtartomány responsióját tíz évre 400 aranyforintban állapítja meg.*

³⁴ Ebbéli meggyőződésünket csak tovább erősíti V. Orbán pápa 1363-as ostromozó kritikája, amelyből kiderül, hogy a magyar perjelség „elmellőzte” a rendi adók fizetését. AUGUSTINUS THEINER: *Vetera Monumenta Historica Hungarum Sacram Illustrantia*, 1216–1352. I–II, Romae 1859–1860, II, 57–58.

³⁵ Kiadása: CHARLES L. TIPTON: *The 1330 Chapter General of the Knights Hospitallers at Montpellier*. *Traditio* 24 (1968): 302–303; ENGEL 1997, 112–113.

³⁶ Engel az oklevél fejregesztájában tíz évet említ, de a dokumentumban ez nem szerepel. A káptalan későbbi, vagy később rögzített döntése határozta meg ennyi időre a *responsio* összegét. A kiadásból hiányzó összeg: vii^c, azaz 700 Ft volt a messinai perjelség *responsio*ja. Érdekes, hogy Tipton kiadásából az egész sor kimaradt.

³⁷ Kiadása: TIPTON 1968, 303–304; ENGEL 1997, 113–115.

3.

1330. november, AOM 280, f. 14r. (P)³⁸ *Az 1330-as montpellier-i generális káptalan rendelkezései között:*

[...] Prefatus dominus magister retinuit ad manum suam fratres subscriptos³⁹ cum baiuliis et arnesiis suis cum consilio et auctoritate dicti capituli sui retento quod tres fratres quos voluerit possit cum eorum baiuliis et arnesiis retinere in quolibet prioratu. Videlicet: [...] [f. 18v] In prioratu Ungarie: —

4.

1330. november AOM 280, f. 21r. (P) *Az 1330-as montpellier-i generális káptalan rendelkezései a rend egyes perjelségeinek, preceptoriumainak rezerválásáról:*

[...] Subscriptas baiulias capituli generalis retinuit dominus magistri auctoritate dicti capituli ad manum suam ordinandas per ipsum sup. Videlicet:

Castellaniam Emposte	} et prioratus ipsorum
Preceptoriam Armenie	
Priorem Ungarie	
Priorem Castelle	
Priorem Cathalonie	
Preceptoriam Neapolis	
Comitatum Alifie	
Ducatum Athenarum	

5.

1340. augusztus, AOM 280, f. 44r–46v (P) *Az 1340-es rodoszi generális káptalan rendelkezései között: a mester nem nevezhet ki senkit, amíg a káptalan össze nem ült, s erre nem adott felhatalmazást neki.⁴⁰ A tengerentúli (ti. európai) perjelségekbe történő kinevezések között találjuk Peyre Cornutit, a magyar perjelt.*

[f. 45r] Item recorde est que dou prioure de Mesine non se fait a ores aucune ordencacion ni provizon et que le maistre enpense ordener ssur [sic] annea per auctorite dou chapistre aue qui le conseil des prudeshomes⁴¹ segont que li sera avist convenable.

³⁸ Kiadása: TIPTON 1968, 307–308.

³⁹ TIPTON: *subscriptas*.

⁴⁰ A dokumentum értelmezéséhez nyújtott segítségért ezúton szeretnék köszönetet mondani Prof. Alain Blondy-nak és Anthony Luttrell-nek.

⁴¹ A generális káptalan által hozott döntésekbe komoly beleszólással bírt a nagymester által kijelölt testület, amely rendszerint a tartományok vezetőiből állt. Vö. ANTHONY LUTTRELL: Gli Ospitalieri di San Giovanni di Gerusalemme dal continente alle isole. in: Acri 1291: La Fine della Presenza

Et ensy meesme del prioure dongrie [f. 46r] Cessont les baillis ordenes de la de mer:
[...]

[f. 46v] Frère Peyre Cornut prior dungrie

6.

1344. szeptember 12. és december 12. között, AOM 280, f. 48v, (P) *Az 1344-es rodoszi generális káptalan rendelkezései között: az „Itáliai nyelv (lingua)” más perjelségeitől eltérően, akik Avignonba küldték befizetéseiket, a magyar és a messinai perjelségnek Nápolyba kell eljuttania adóit minden év augusztus közepéig.*

[...] chascun an au plus tart a la mayte des mes daost. Et le priors et baillis per cha-
pitre general du Regne et de Messine et de Ongrie, a Napol al terme de sus dit. [...]

7.

1358. augusztus 20. 316, f. 234r-v (P) *Roger de Pins nagymester Konstantin és Márk Zucholi velencei kereskedőket megbizza a német, cseh és magyar perjelségek res-
ponsiójának beszédésével.*

Noverint universi et singuli presentem procuracionem visuri et pariter audituri, quod nos frater Rogerius *de Pinibus dei gratia sacre domus hospitalis Sancti Johannis Jerosolomitani Magister humilis et pauperum Christi custos*⁴² Et nos conventus domus eiusdem de discreto virorum Consratini⁴³ et Marchizucoli⁴⁴ fratrum civicum et mercatorum civitatis Venetiarum fide et legalite confisi eosdem Constantinum et Marcum licet absentes tanquam presentes et quemlibet eorum insolidum ita quod non sit melior condicio primitus occupatis sed quod per unum eorum ceptum fuerit per alium resumi⁴⁵ valeat prossequi et finiri; tenore presentium facimus, creamus, constituimus et solempniter ordinamus nostros et dicte nostre domus procuratores, auctores et nuncios speciales negotiorumque gestores ad petendum et recipiendum nostro procuratorie nomine atque vice pro nobis omnes et singulas responsiones prioratum nostrarum Alamanie, Boemie et Ungarie ac camerarum pensiones nostri prelibati Magistri et omnia et singula alia iura nobis comuniter vel divisim expectantia et debentia quomodolibet prevenire a prioratibus⁴⁶ prioratum predictorum vel ab aliis pro eisdem et ad faciendum eis et eorum cuilibet de receptis quitancias perpetuo valituras promitentes bona fide sub

degli Ordini Militari in Terra Santa i Nuovi Orientamenti nel XIV secolo. ed. FRANCESCO TOMMASSI, Perugia 1996, 87; NICHOLSON 2001, 71.

⁴² Kiegészítés tőlem, az eredeti szövegben: *etc.*

⁴³ Sic! A második előfordulásnál egyértelműen *Constantinum*, de itt *Cronstratini*.

⁴⁴ A második előfordulásnál *Marcum*. Vö. egy másik, augusztus 20-i oklevéllel: AOM 316, f. 228r.

⁴⁵ Bizonytalan olvasat.

⁴⁶ Utólag beszúrva. - .

ypotheca et obligatione omnium bonorum nostrorum et dicte nostre domus presentium et pariter futurorum habere et tenere gratum, ratum et firmum perpetuo quicquid per dictos nostros procuratores et eorum alterum in predictis petitum receptumque fuerit et pariter quitiatum. Non intendentes procuratores nostros alios ad quecumque nostra negotia ubilibet per vos comuniter vel divisim ordinatos propter presentis procuratoris constitutionem revocare sed potius de certa scientia confirmare. In cuius rei etc. Data Rodi die vicesima mensis Agusti Anno Lviiij.

8.

1374. szeptember 25. AOM 320, f. 41r-v (P)⁴⁷ Avignon, *Robert de Juilly nagymester utasítja a rend perjeleit, hogy fizessék meg azt az adót, amelyet a Rodoszra való utazásának költségeire vetett ki rájuk. A magyarországi perjelség kormányzója 150 aranyat köteles fizetni*

Frater Robertus Juilliaci dei gratia sacre domus hospitalis Sancti Johannis Jerosolomitani magister humilis et pauperum Christi custos.⁴⁸ Religioso in Christo nobis carissimo fratri domus eiusdem priori nostri Francie prioratus salutem et sinceram in domino caritatem. Cum in assembleia seu congregatione virtute bullarum apostolicorum per quem nobis conceditur quod quidquid per nos fieri continget habeat eandem roborem firmitatem ac si per conventum nostrum Rodie ipso conventu presente facta forent Avinione facte de consilio Religiosorum in Christo carissimorum fratrum domus eiusdem Emposte, Castellani ac Cathallonie priorum Alvernie, Sancti Egidii et Tholose priorum necnon et quamplurimum preceptorum et domus nostre fratrum nobis assistentium pariter et assensu vobis ad hoc consentium fuerit ordinatum quod summam decem millium florenorum super prioratibus, castellaniis et preceptoriiis et aliis nostre religionis⁴⁹ domibus pro passagio nostro de hiis partibus ad conventum nostrum Rodi fiendo levabitur et perciperetur vobis in virtute sancte obedientie districte precipiendi mandamus quatenus mille florenorum⁵⁰ summam vobis et vestro prioratui⁵¹ impositam assideatis et imponatis racionalibiter et iuste super preceptorem dicti nostri Francie prioratus ipsam nobis seu thesauro aut procuratori et receptori nostro generali sine defectu deliberatis, solvatis et tradatis una cum responsionibus prioratus ipsius, Sic in premissis taliter vos habentes quod nota contemptus seu negligentie vobis nullatenus ascribatur, sed de completo mandato possitis in domino monito commendari. In cuius rei testimo-

⁴⁷ Kiadása: ENGEL 1997, 117. Minthogy Engel csak részleteket közöl, illetve olvasatunk helyenként eltér, célszerűnek láttam a teljes szöveget közölni, az eltéréseket jelölve.

⁴⁸ Kiegészítés tőlem, az eredeti szövegben: *etc.*

⁴⁹ A kéziratban nincs jelölve a rövidítés ténye, de valóban csak így lehet feloldani.

⁵⁰ Engel a magyar nyelvű regesztában 1,500 forintot említ.

⁵¹ Engel: *prioratu.*

nium bulla nostra plumbea presentibus est appensa. Datum Avinione xxv die mensis Septembris Anno predicto.⁵²

A szétküldött parancsok közt: [f. 41v.] Item regenti prioratus⁵³ Ungarie de summa CL

9.

1375 AOM 16, nr. 52.⁵⁴ *Befizetési listák az 1373/74, 1374/75-ös évekre:*

[...] Item recebio del priorado d'Ongria por la respension del dito priorado del anyo suso scripto nichil. Item por tallya nichil. Item por arregares nichil. Item por mortuoris nichil. Item por vagantes nichil.

[...] Item la respension del priorado del Vngria los quales ha recibidos el prior de Venesia iiii flor. [...]

10.

1382. július 15. AOM 322, f. 251r⁵⁵ *Juan Fernandez Heredia nagymester Palizsnai Jánost nevezi ki magyar perjellé tíz évre, évi 400 forintos respensio megfizetésére kötelezve⁵⁶*

Frater Johannes etc. Religioso etc. fratri Johanni de Palisna domus eiusdem priori prioratus nostri Ungarie salutem etc. dum grata consideratione attendimus in commissio dudum vobis regimen prioratus nostri Ungarie quam utilem vos experientia rerum magistrata exhibuit et prebuit multipliciter fructuosum et ad vestre sufficientie notam varia vestrorum grandia virtutum merita aciem considerationis nostre reflectimus non indigne exaudicionis digna prosequimur vota vestra hinc est quod prioratum nostrum Ungarie supradictum cum baiuliis, ordinariis, cameris et omnibus et singulis suis membris iuribus et pertinentiis universis ad prioratum ipsum spectantibus et pertinentibus ac spectare et pertinere debentibus quoque et cum omni onere emolumentis et honore habendum etc. vobis tamquam digno et benemerito de nostra certa scientia et spe-

⁵² Engel: *prenotato*.

⁵³ Engel is jelzi, hogy a *regenti prioratus* kifejezés a *priori* szóból lett javítva. A javítás ténye azért fontos, mert az előző év vége óta folyt a vita, hogy ki legyen a magyar perjel, s feltehetően Rodoszon még nem tudták, hogy mégsem Giovanni Rivara nyerte el a címet (bár azt még decemberben is viselte), hanem Raymond de Beaumont.

⁵⁴ Kiadása: LUTTRELL 1990, 13, 18. A kézirat érdekessége, hogy eredetiben, s nem másolati könyvben maradt fenn, illetve, hogy az aragón szöveg latin keretoklevélbe van foglalva.

⁵⁵ Kiadása: LELJA DOBRONIĆ. Viteški redovi. Templari i Ivanovci u Hrvatskoj. Zagreb 1984, 171–172. A Magyarországon széles körben nem ismert szövegkiadás számos olvasati hibája miatt celszerűnek láttam újraközölni az oklevelet.

⁵⁶ Palizsnai mindazonáltal már 1379 óta viselte a perjeli címet, bár 1381-ig párhuzamosan Raymond de Beaumonttal. Részletesen l. HUNYADI 2002.

ciali gratia de consilio voluntatis et assensu Religiosorum etc. fratrum Petri Bussoni prioris ecclesie nostre conventualis Rodi, Hessonis Slegiligloz de Filiburgo, Guillermi de Fontanay de Spaliaco preceptoris procuratoris conventus nostri Rodi, Siccardi de Muro veteri Sancti Egidii, Petri de Altaripa Tholose priorum aliorumque preceptorum et procerum nobis assisstantium necnon Petri Culento Marechalli et locumtenentis, Palamidis Johannis Amirati, Petri de Corcy hospitalarii Petri Votteri locumtenentis prioris ecclesie Sancti Martini, locumtenentis drapieri Rascayni et locumtenentis Tri-coplenii, Laurentii Magistri locumtenentis Thesaurarii in dicto composita nostro Rodi bailiorum residentium et nobis supplicantium per eorum patentes litteras sigillis dictorum officiorum et propriis pro huiusmodi collatione fienda sigillatis sub annua responsione quadringentorum florenorum de Florentia in Rodo nobis communi thesauro conventus nostri Rodi aut aliis seu aliis cui et ubi ordinaverimus in festo nativitatis Sancti Johannis Baptiste annis singulis infallibiliter exolvenda et quibuscumque aliis oneribus dicto prioratu qualibetcumque et quocumque incumbentibus et incumbendis et impositis et imponendis ex predicto etiam ultra responsionem predictam supportandis beneficiendo in eodem conferimus, concedimus et donamus ad annos decem incipiendos in festo nativitatis beati Johannis baptiste primo proxime venturo et extunc continuos et completos retento nobis et specialiter reservato que de una vel pluribus prout per mortem preceptorum evenitur contingerit vacante vel vacatura baiulia vel baiuliis in dicto prioratu possumus anno quolibet providere secundum continentiam statuti. Ac etiam retentis et reservatis nobis ordinationibus omnibus per bone fratrem Raymondum Berengarii dicte sacre domus magistrum predecessorem nostrum factis et sibi reservatis in generali capitulo per eum anno sexagesimo sexto in Avinione celebrato nichil nobis retento et etiam reservato ut si quod absit in solutione annuarum responsionum per vos statuto termino facienda defficere vos contingat que nos cum consilio fratrum et procerum dicte domus possumus disponere et ordinare de premissis prioratu secundum continentiam statuti editi in prelibato generali capitulo, dantes et concedentes vobis etc. Committentes vobis fiducialiter circa curam et administracionem ac gubernationem utilem dicti prioratus ac bonorum et iurium eiusdem deffensionem et recuperationem tam in agendo quam in deffendendo harum serie vices nostras. Quocirca universis et singulis fratribus, preceptoribus et baiuliis et aliis fratribus, confratribus, sororibus et donatis sub virtute sancte obedientie, ac hominibus ac vassallis et quibusvis aliis nobis et domui nostre prefate subditis in dicto prioratu constitutis presentibus et futuris sub sacramento fidelitatis et homagii quo nobis et nostre domui sunt astricti precipimus et mandamus harum serie districte ut vobis tamquam eorum superiori, prout priori et maiori reverenter pareant, obediant et intendant vobisque suum preveant auxilium, consilium et favorem in omnibus que ad curam regimen et administrationem ac gubernationem utilem prescripti prioratus pertinere noscuntur quotiens opus fuerit et eos duxeritis requirendos inhybentis vobis districtius sub dicta virtute Sancte obedientie etc. Et si quod absit etc. In cuius rei testimonium bulla nostra plumbea presentibus est appensa. Datum Avinione die quintodecimo Julii anno incarnationis domini Millesimo Trecentesimo Octuagesimo secundo.

11.

1383. március 12, AOM 322, f. 252v⁵⁷, *Juan Fernandez Heredia nagymester és a generális káptalan Palizsnai Jánost nevezi ki magyar perjellé tíz évre, az éves responsio megfizetésére kötelezve*⁵⁸

Johannes Ferdinandi etc. etc. [sic] Religioso etc. fratri Johanni de Palisna domus eiusdem Salutem etc. priori prioratus Ungarie. Dum ad probitatis virtutum et gubernationis diligentis habite per vos in nostro religionis administratis famam aciem, mentis nostre dirrigimus illa vobis annuimus scilicet conservationem vestri status concernere dignoscuntur extra prioratum nostrum Ungarie cum omnibus et singulis etc. de consilio etc. ut in prioratu Lombardie continentur etc. sub annua responsione per vos nobis aut cui et ubi mandaverimus et ordinaverimus in festo nativitatis Sancti Johannis baptiste annis singulis infallibiliter exolvenda ex presento⁵⁹ expresso et quibuscumque aliis oneribus etc. confirmamus et de novo ad annos decem continuos et completos conferimus etc. Retento nobis et specialiter reservato pro de una vel pluribus etc. Ac etiam retentis et reservatis omnibus ordinationibus per bone memorie fratrem Raymondum etc. Nichilominus retento et nobis reservato ut si quod absit etc. dantis et concedentis vobis etc. Committentes vobis etc. Quocirca etc. Inhibentes etc. Et si quod absit etc. Insuper per presentes revocamus omnes et singulos domus nostre fratres et quosvis alios ad quevis negotia procuratores constituti. In cuius etc. Datum Valentie supra Rodanum die xii mensis Martii Anno lxxij.

12.

1383. március 12. AOM 322, f. 292r–v *A generális káptalan 1000 forintban állapítja meg a magyar perjelség által fizetendő adót*

Frater Johannes Ferdinandi de Heredia et etc. generale capitulum celebrantes, Universis et singulis dicte domus nostre prioribus castellanis, preceptoribus aliis videlicet fratribus, sororibus et donatis salutem etc. Considerantes merito curis assiduis et diligenti opere quibus modis, viis et formis nostri Rodi conventus respiret et sublevetur ab onerosis noxiis et dispendiosis periculis et premissis quibus quod dolenter referimus supponitur et substentari valeat discussa deliberatione pensare circa salubrem et celebrem expeditionem premissorum nos dictus magister cum dicte domus fratribus ...⁶⁰ procuratoribus dicti conventus ac fratribus .. prioratum prioribus videlicet Campanie, Alvernie, Francie, Sancti Egidii, Tholose, Pisarum et de Neapoli ac Sancte Trinitatis de Venuse preceptoribus capitularibus necnon fratribus .. prioratum Aquitanie, Alama-

⁵⁷ Kiadása: DOBRONIC 1984, 170, téves évszámmal és számos olvasati hibával.

⁵⁸ Heredia gyakorlatilag a generális káptalanon megerősítette Palizsnai előző évi kinevezését.

⁵⁹ Bizonytalan olvasat.

⁶⁰ A kéziratban jelölt kihagyás.

nie, Boemie, Lombardie et Venetiarum locumtenentibus nonnullis aliis fratribus preceptoribus et proceribus prioratuum predictorum et aliorum ad sonum campane convenientibus in civitate Valentie supra Rodanum et in domo habitationis nostre electa specialiter ad hoc congregatis unanimiter de voluntate et assensu predictorum nomine et vice totius religionis nostre priorum prioratuum preceptorum preceptoriarum suorum et aliorum subscriptorum absentium statuimus et ordinamus presentium tenore et auctoritate presentis nostri generalis capituli quod omnis et singuli fratres, priores, castellani, et preceptores suscripti scilicet supra nomine subveniant et solvatur in festo nativitatis beati Johannis baptiste proxime sequente fratribus .. receptoribus in ipsis prioratibus deputatis pro talhia imposita summam subscriptam pro cuius solutione efficaciter facienda priores et preceptores presentes suorum prioratuum et preceptoriarum nomine et aliorum prioratuum suorum absentium se obligationis modo sufficienti et valituro suppletem omnem defectum primis obligationis si quis intervenerit suppleri etiam ordinamus dominum Clementem papam septimum venerabilem cum commune religionis proficium circa hac versetur ad quod fratres omnes et singuli tenentur de debito ordinamus omnis et singulos religionis fratres conventuales per eorum superiores, priores considerata ipsorum facultate taxari in premissis et taxationem ipsis impositam compelli solvere per omnem coercionis modum; Et ut imposita infrascripta talhia dicto exsolvatur termino infallibiliter ipsis fratribus, prioribus, castellanis et preceptoribus non habentibus vel unde solvere quorum animas in hoc oneramus fructus iura et emolumenta suarum camerarum et preceptoriarum absque prejudicio responsionis obligandi et impignorandi ad certum tempus quibusvis personis secularibus seu ecclesiasticis harum serie potestate attributa; ex certa quippe tam fratres conventuales prioratus vestri Sancti Egidii pro subventionem ipsius talhie impositae per dominum priorem conventualem et preceptorem Montepessulani ordinamus taxari; ceterum ut prefatus conventus oppressus pondere debitorum sub usurarum voragine ab huiusmodi libentur pressuris Statuimus et ordinamus quod de annis quatuor incohendis et proximo festo nativitatis Sacnti Johannis baptiste continuis de omnibus et singulis fructibus, bonis, iuribus, emolumentis et omni valore omnium et singulorum prioratuum, castellaniarum, camerarum ipsorum preceptoriarum et beneficiorum quorumlibet nostre religionis fratrum cis- et ultramarinorum durante dicto quadriennali tempore annuo quarta particionis thesauri religionis et ad ipsum pertineat ex tam solutionis suorum debitorum primitus et deducta annua responsione et aliis necessariis deductis de quorum valore fiat extimatio per fratres .. priores et preceptores quatuor suas responsiones vestri solventes prescito prius per ipsos sacramento que premissa fideliter exequentur de quibus debita fratribus pro quarta parte debitorum annuo dicti quadrienni exsolventur; Si vero gueriarum impedimento seu divisione, electione fratres infrascriptorum prioratuum, castellaniarum et preceptorum non solverent, ob hoc se excusante lapso etiam dicto termino talhias eisdem impositas et quecumque per eos debita communi thesauro quancumque fieri poterit compellantur solvere neque longitudine temporis fuit liberi; Subsequentur prescriptis talhia imposita fratres Castellaniis, Emposte, Cathalonie, Castelle et Legonis, Portugalie et Navarre, priores et prioratus florenorum decem milia [10,000]; Ang-

lie et Irlande priores et prioratus octo millia [8,000], priores et prioratus Francie sex milia [6,000], Campanie mille [1,000], Aquitanie duo millia et quingentos [2,500], Alvernie tria milia [3,000], Sancti Egidii quinque milia [5,000], Tholose tria milia [3,000], Ungarie mille [1,000], Bohemie mille ducentos [1,200], Capue septingentos [700], Barlete mille [1,000], Venetiarum octingentos [800], Lombardie octingentos [800], Urbis octingentos [800], Pisarum octingentos [800], Messane quadringentos [400]; preceptores et preceptorie ~~Neapolis et Venuse~~ Neapolis octingentos [800], Sancte Eufemie sexcentos [600], Sancte Trinitatis Venuse trecentos [300], Sancti Stephani prope Monopolium quadringentos [400]; fratres et donati residentes in regno Cipri duo millia [2,000]; Quocirca vobis omnibus et singulis dictorum prioratum et castellanie prioribus et castellano fratribus .. prioribus, preceptoribus, fratribus .. sororibus et donatis quacumque dignitate vel officio fulgentibus districte precipiendo mandamus sub virtute sancte obedientie et sub pena destitutionis et privationis prioratum castellanie et preceptoriarum ut predicta statuta ordinata et omnia et singula in ipsis contenta immolabiliter observatis, dantes et concedentes vobis dictorum prioratum fratribus prioribus et castellano dicte domus fratres preceptores et alios tailhias impositas prescriptas et quicumque tam ex responsionibus, arreragiis responsionum, mortuarum, vacationum baiuliarum quam aliis quibusvis causis et titulis debita et pervenire debentia communi religionis nostre thesauro solvere recusantes auctoritatem, potestatem et licentiam compellendi per captionem bonorum, privationem et destitutionem baiuliarum et facta planta habituum domus nostre privationem personarum incarcerationem et detentionem et quemcumque alium dicte domus nostre cohercionis modum cum consilio et assensu fratrum preceptorum quatuor suarum baiuliarum responsiones et tailhias vestri solvere non obstantibus retentione aliqua de ipsis facta ad manus nostras oppositione, contradictione et appellatione quibuscumque; invocato etiam ad hoc premissa si opus fuerit auxilio brachii secularis. In cuius rei testimonium bulla nostra plumbea est appensa. Datum Valentie supra Rodanum durante generali capitulo die duoecimo mensis Martii Anno incarnationis domini Millesimo Trecentesimo octuagesimo secundo.

13.

1383. március 12. AOM 322, f. 252v⁶¹ *A fenti oklevél rendelkezését ismétli meg az Auvergne perjelség okleveleit tartalmazó szekcióba másolva:*

Sub eisdem data modis et formis scriptis et registratis in prioratu Alvernie foliis CxI et xli super taxatione talie impositae scriptum fuit et mandatum ac [...]ssatum⁶² summam Mille florenorum solvi debere per priorem et prioratum Ungarie ut in dictis litteris continentur

⁶¹ Kiadása: DOBRONIC 1984, 170. Dobronić *Alemanie*-nek olvasta *Alvernie*-t, ezért nem találta meg a másolati könyvben a teljes oklevelet (12. szám alatt).

⁶² Bizonytalan olvasat.

Zsolt Hunyadi

CONTRIBUTIONS TO THE QUESTION OF THE TAXES LEVIED
ON THE HUNGARIAN–SLAVONIAN HOSPITALLER PRIORY

The paper surveys the different revenues (*responsiones, arreragia* or *debita, tallia* or *taxa, mortuaria, vacantia, spolia, iocalia, passagia, elemosina, pitantia*) to be paid by the priories of the Order of St. John to its central treasury, residing in Rhodes or in Avignon, up to the end of the fourteenth century. On the basis of the results of the survey and through the edition of fourteenth-century primary sources, the author attempts to evaluate the contributions of the Hungarian–Slavonian priory in the period under query and beyond against the background formed by the European provinces of the Order.